

ג. הגדרות והסברים

- 1. אוכלוסיית הסקר:** אוכלוסיית סקרי כוח אדם כוללת את האוכלוסייה הקבועה (דה-יורה) של מדינת ישראל בגיל 15 ומעלה, כולל התושבים ביישובים היהודיים ביהודה ובשומרון, בחבל עזה וברמת הגולן; כולל גם עולים בכוח ותושבים קבועים השוהים בחוץ לארץ תקופה של פחות משנה בעת הסקר. תיירים ותושבים ארעיים אינם נכללים, אלא אם כן הם שוהים בארץ יותר משנה ברציפות.
החל בשנת 1968 כוללת אוכלוסיית הסקר גם את תושבי מזרח ירושלים והחל בשנת 1982 היא כוללת גם את התושבים הדרוזים בנפת גולן.
- 2. אוכלוסיית משקי הבית:** האומדנים והלוחות אינם כוללים את משקי הבית בקיבוצים, במוסדות ובמעונות סטודנטים ואת משקי הבית מחוץ ליישובים (בדווים בדרום ואחרים).
- 3. משק בית:** אדם אחד הגר לבד או קבוצת אנשים הגרים יחד בדירה באופן קבוע רוב ימי השבוע ושיש להם תקציב הוצאות משותף למזון. משק בית יכול להיות מורכב מאדם אחד או יותר וגם מאנשים שאינם קרובי משפחה.
- 4. גודל משק בית:** נקבע לפי מספר הנפשות הכלולות במשק הבית לפי ההגדרה הנ"ל.
ממוצע נפשות למשק בית - מחושב על-ידי חלוקת סך כל הנפשות בכל משקי הבית במספר משקי הבית.
- 5. יחס קרבה:** משתנה המציין את היחס בין הנפשות השונות במשק הבית לבין "נציג משק הבית" (ראה להלן). יחס זה יכול להיות צורת קרבה משפחתית (למשל בן זוג או אח), או אחרת (אינו קרוב משפחה).
נציג משק הבית: האדם הרשום ראשון ברשימת האנשים השייכים למשק הבית, ואשר אליו מתייחסים יתר בני משק הבית ביחס קרבה.
- 6. סוג משק בית:** נקבע לפי "יחס הקרבה" ל"נציג משק הבית" שעליו דיווח המראיין, ולפי משתנים דמוגרפיים נוספים (כגון מצב משפחתי, מין וגיל). לתיאור מפורט של המשתנה ושל אופן בנייתו ראה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, *טיפולוגיה של משקי הבית והמשפחות בישראל 1999*, פרסום טכני מס' 73, ירושלים, תשס"ג-2002.
סוג משק הבית כולל משקי בית משפחתיים ומשקי בית לא-משפחתיים:
משק בית לא-משפחתי - הוא משק בית שבו אדם אחד בלבד או קבוצת אנשים שאינם קרובי משפחה.
משק בית משפחתי - הוא משק בית שיש בו לפחות "משפחה" אחת. משקי הבית המשפחתיים מחולקים לשלושה סוגים:
- משק בית משפחתי הכולל משפחה גרעינית אחת;
- משק בית משפחתי הכולל משפחה גרעינית אחת עם "אחרים";
- משק בית משפחתי הכולל שתי משפחות גרעיניות ויותר.
אחרים הם אנשים הגרים במשק בית עם משפחה שאינה משפחתם הגרעינית.
על סוגי משפחות ראה להלן הגדרת "משפחה" ו"סוג משפחה".
- 7. מספר הדורות במשק הבית:** קרבה של בן/בת זוג, אחות או גיס/ה נחשבת דור אחד; קרבה של הורה, בן/בת, חם/חמות או חתן/כלה נחשבת שני דורות; קרבה של סבתא או נכד/ה נחשבת שלושה דורות וכיו"ב. כאשר במשק הבית מאותרים יותר מאחד מסוגי הקרבה לעיל, מספר הדורות הקובע הוא הגבוה מבין מספר הדורות הניתנים לאיתור.
- 8. ילדים עד גיל 17 במשק הבית:** כולל את כל הילדים עד גיל 17 (ועד בכלל) במשק הבית.

9. משפחה: משפחה גרעינית של שני אנשים או יותר החולקים משק בית אחד וקשורים זה לזה כבעל ואישה, כהורה וילד או כזוג ללא נישואים. בהגדרה נכללים גם קשרים אחרים: סב ו/או סבתא ונכד (ללא הוריו), או אחים (ללא בני זוג וללא ילדים משלהם). משק בית יכול לכלול יותר ממשפחה אחת.

10. גודל משפחה: נקבע לפי מספר הנפשות הכלולות במשפחה לפי ההגדרה הנ"ל.

מוצע נפשות למשפחה - מחושב על-ידי חלוקת סך כל הנפשות בכל המשפחות במספר המשפחות.

11. סוג משפחה: נקבע לפי יחסי הקרבה של הנפשות השונות במשפחה, המבוססים על יחס הקרבה לנציג משק הבית. (לתיאור מפורט של המשתנה ושל אופן בנייתו ראה פרסום טכני מס' 73 הנזכר לעיל, בסעיף 6.6). משפחה יכולה להיות מסוגים שונים: זוג בלבד, זוג עם ילדים, הורה יחיד עם ילדים ("משפחה חד-הורית", כולל משפחות שבהן ההורה נשוי אך בן זוגו אינו נוכח במשק הבית או שאינו משתייך לאוכלוסיית הסקר¹) או "אחר". משפחות עם ילדים מסווגות גם לפי גיל הילד הצעיר ביותר במשפחה, לפי קבוצות הגיל "עד 17", "18-24" ו"25 ומעלה". סוג משפחה "אחר" כולל משפחה של אחים החיים יחד ללא הוריהם, ללא בני זוג וללא ילדים, וכן משפחה של סב ו/או סבתא החיים עם נכדים בגיל 15 ומעלה, ללא הוריהם.

12. ילדים במשפחה: כל מי שגר במשק הבית עם הורה אחד לפחות, ללא בן זוג או ילדים משלו במשק הבית. כולל גם בני 15 ומעלה הגרים במשק הבית עם סב ו/או סבתא, ללא הוריהם. ילדים יכולים להיות בכל גיל, אלא אם כן צוין אחרת.

13. קוהביטציה: מגורים משותפים באותו משק בית של בני זוג שאינם נשואים זה לזה. בסקר לא נשאלה שאלה מפורשת לגבי קוהביטציה. גבר ואשה המתייחסים זה לזה כבני זוג בשאלת יחס הקרבה ואינם נשואים זה לזה יזוהו כזוג בקוהביטציה. המונח "זוגות לא-נשואים" זהה למונח "זוגות בקוהביטציה".

14. דת/קבוצת אוכלוסייה: ראש משק הבית הוא היחיד מבין בני משק הבית שנשאל מהי דתו. הדת של ראש משק הבית נרשמת כדתם של כל בני משק הבית. הסיווג לפי דת כולל: יהודים, מוסלמים, נוצרים, דרוזים ודת אחרת (דת אחרת כוללת גם ללא דת ולא ידוע).

קבוצת הדת "בני דתות אחרות" כוללת את כל אלו שהשיבו כי אינם יהודים. החל בשנת 2001 קבוצה זו חולקה לשתי קבוצות אוכלוסייה:

"ערבים": א. גרים ביישובים ערביים (יישובים לא-יהודיים); או

ב. גרים ביישובים יהודיים או מעורבים, והם ילידי ישראל או שהגיעו לישראל לפני 1990.

"אחרים": גרים ביישובים יהודיים או מעורבים, והגיעו לישראל משנת 1990 ואילך.

החל בשנת 2001 הערבים מוצגים בנפרד.

הנתונים עבור קבוצת ה"אחרים" נכללים בסך הכל משקי הבית, אולם בגלל שכיחותם הנמוכה לרוב הם אינם מוצגים בנפרד.

15. צורת יישוב: היישובים נחלקים לשתי קבוצות עיקריות, לפי גודל היישוב (מספר התושבים):

א. **יישובים עירוניים**, ובהם 2,000 תושבים ויותר, המסווגים לתת-קבוצות על-פי גודלם.

ב. **יישובים כפריים**, ובהם פחות מ-2,000 תושבים.

החל ב-1998 מסווגים היישובים לפי אומדן גודל האוכלוסייה שהייתה בהם במפקד האוכלוסין והדיר 1995. צורת היישוב שעל-פיה מסווגים הנתונים היא צורת היישוב הקבועה.

לפירוט נוסף ראה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, *רשימת היישובים, אוכלוסייתם וסמליהם*, 31 XII 1999, פרסום טכני מס' 71, ירושלים, תשס"א-2001.

¹ בשנת 2002 - כ-2% מכלל המשפחות החד-הוריות עם ילדים בכל גיל, וכ-5% מהמשפחות החד-הוריות עם ילדים עד גיל 17.

16. **יישובי פיתוח:** נכללים היישובים המפורטים בתקנות שעודכנו במשך השנים על-פי חוק פיצויי פיטורין, תשכ"ג-1963. להלן פירוט של 25 יישובי הפיתוח הכלולים בעיבודים מסקרי כוח אדם:
- יישובי פיתוח בצפון:** בית שאן, חצור הגלילית, טבריה, יקנעם עילית, כרמיאל, מגדל העמק, מעלות-תרשיחא, נצרת עילית, עכו, עפולה, צפת, קריית שמונה, שלומי.
- יישובי פיתוח בדרום:** אופקים, אילת, בית שמש, דימונה, יבנה, ירוחם, מצפה רמון, נתיבות, ערד, קריית גת, קריית מלאכי, שדרות.
- לפירוט נוסף ראה פרסום טכני מס' 71 הנזכר לעיל, בסעיף 15.
17. **מחוז ונפה:** המחוזות והנפות הוגדרו כמפורט בפרסום טכני מס' 71 הנזכר לעיל, בסעיף 15.
18. **מוצא:** המוצא נרשם ליהודים בלבד. ליהודים ילידי חוץ לארץ נרשמה ארץ/יבשת הלידה שלהם; ליהודים ילידי ישראל נרשמה ארץ/יבשת לידת האב.
19. **שנות לימוד:** מספר השנים שלמד הנחקר לימוד סדיר בבתי ספר. לימוד עצמי או ביקור בקורסים לא סדירים אינם נחשבים. בספירת השנים מביאים בחשבון רק את שנות הלימוד שבאו לסיומן. אם אדם לומד בעת הפקידה, שנת הלימוד מובאת בחשבון.
20. **התעודה (תואר) הגבוהה ביותר:** התעודה הגבוהה ביותר שאדם קיבל במשך לימודיו בבתי ספר או במסגרות לימודים המקנות תעודות רשמיות (לא כולל תעודת סיום קורס, תעודת סיום השתלמות וכדו').
21. **תכונות כוח העבודה האזרחי השנתי:**
- עבדו ב-12 החודשים האחרונים** - כל בני 15 ומעלה שעבדו בארץ לפחות יום אחד ב-12 החודשים האחרונים שקדמו לסקר.
- לא עבדו ב-12 החודשים האחרונים** - כל בני 15 ומעלה שלא עבדו אפילו יום אחד ב-12 החודשים האחרונים שקדמו לסקר.
22. **משלח יד** - מתייחס לפעילויות ולעיסוקים שהנחקר מבצע במקום עבודתו, בלי להתחשב במקצוע שלמד אם אינו עוסק בו.
- החל בשנת 1995 מסווגים הנחקרים על-פי סיווג משלחי היד 1994, המבוסס על הסיווג של ארגון העבודה הבין-לאומי:
- International Labour Office, *International Standard Classification of Occupations: ISCO-88*, Geneva, 1990.
- להסבר מפורט על סיווג משלחי היד, ראה: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, *הסיווג האחד של משלחי היד 1994*, פרסום טכני מס' 64, ירושלים, תשנ"ד-1994.
- להגדרות והסברים נוספים ראה פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה:
1. **טיפולוגיה של משקי הבית והמשפחות בישראל 1999**, פרסום טכני מס' 73, ירושלים, תשס"ג-2002.
 2. **סקרי כוח אדם 2002**, פרסום מיוחד 1218, ירושלים, תשס"ד-2004.
 3. **משקי בית: תכונות כלכליות וצפיפות דיור 1998-2001 על פי סקרי כוח אדם**, פרסום מיוחד 1209, ירושלים, תשס"ד-2003.